

מסכת
פסחים

תלמוד בבלי

ש"ס עוזר

הש"ס המסומן

לע"נ ר' עוזר ב"ר אלכסנדר הכהן ז"ל

הש"ס המסומן – מפת דרכים לדף הגמרא.

* על מנת להקל על הלומד לעקוב אחר משא ומתן הסוגיא (הוצאה פנימית) *

לפניכם מובחת גמרא שהיא תוצאה של שיטת הוראה המיושמת למעלה מעשרים שנה. ב"ה זכינו שהיום יש מספר מגידי שיעור ומרביצי תורה שלמדו בדרך זו וממשיכים ללמדה לתלמידיהם.

במקור, גמרות הללו נועדו לשימוש במסגרת השיעור. מגיד השיעור אמור לתת הקדמה מראש לסוגיא מתוך הגמרא, ולאחר מכן הלומדים יעקבו אחר מהלך הסוגיא בעזרת הסימנים בעת השיעור.

אחת המטרות העיקריות היתה ליעל ולדרבן חזרות.

במשך השנים, לומדים שונים גילו תועלת רבה מהגמרות המסומנות גם בלימוד עצמי.

רבים העידו שראו מהסימנים ברכה בעמלם וביכולתם לזכור את הנלמד.

הוספנו בין השורות זעיר פה וזעיר שם מילות קישור שנלקחו כמעט כולן מפירוש רש"י כדי לשמור רצף החשיבה של הלומד, כמו כן הבסיס של הסימנים מבוסס על פי פירוש רש"י. הוצאה זו אינה מתימרת להיות פירוש או תרגום אלא היא כעין "מפת דרכים".

מחשבה רבה ניתנה לכל סימון ופסיק, אבל בסופו של דבר הם בגדר הצעה. אנו מעודדים כל לומד להוסיף משלו.

אנו מאמינים בדרך ש"יהו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה".

גמרות אלו היו בפני תלמידי חכמים ומגידי שיעור שאמרו שראו בהן תועלת.

יהי רצון שנזכה לראות ברכה במעשה ידינו, בריבוי לומדי התורה ויודעה להביא נחת לבורא עולם יתברך.

לפרטים: 02-6541693
052-5300710

USA: 718-471-6510

Rabbi Yitzchak Berkovits
Sanhedria HaMurchevet 113/27
Jerusalem, Israel 97707
02-5813847

יצחק שמואל הלוי ברקוביץ

ראש רשת כוללים לינת הצדק

סנהדריה המורחבת 113/27

ירושלים ת"ו

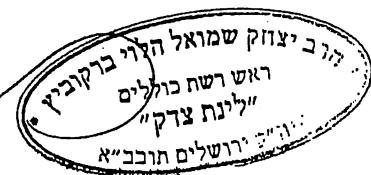
קמ"ג ירושלים ת"ו י"ג קט"ז תש"ז

Dear Friends,

I have had the pleasure of working with Rav Yehonasan Berger in the years I spent with Yeshivas Aish Hatorah and witnessed the success of his marking system in opening Shas to many who were about to give up on Gemara study altogether. I see it as an effective means of attaining clarity in the structure of the Daf in relatively little time and would suggest it for those seeking independence in preparing the Daf and retaining the basic shakla v'itaria. Magidei'shuiv should certainly give it serious consideration as a valuable aid to their tzibbur.

Sincerely,

Yitzchak Berkovits

Gemara Markings

Your Roadmap for Traveling the Talmud Highway

It's just great to see the thousands of people joining the ranks of students of the Talmud in recent years. Lots of credit goes to Daf Yomi and the emergence of new yeshivos in America, Israel and the world over.

At the same time many of us might ask the questions – fine, I participated in the shiur – or – I learned it on my own but:

- Did I really follow what was going on?
- Sure I understand it line by line but do I have a picture of the whole sugya?
- How much do I retain?
- Do I really feel a connection to the Gemara itself?
- Am I motivated to return to the Gemara again once I've learned it?

The solution is found in one word – review (“chazara”).

When we look at the daf Gemara we feel intimidated.

- It was clear in shiur but now to review; I don't want to read that translation again.
- I don't want to listen to that tape again.
- To repeat the daf – it's too agonizing.
- I have difficulty “seeing the forest from the trees.”
- Where did the question and the answer begin?
- How much of the “braisa” (ברייתא) was relevant?
- Was Rav Huna responding to the חרץ or supporting it?
- Was Rav Ashi's comment relevant to the sugya or was he getting off on a tangent?

These concerns can be resolved. The “Gemara Markings”, a system of geometric forms combined with standard punctuation and numeration superimposed on the traditional (Vilna) daf Gemara, has been successfully used by hundreds of learners and has resulted in a renewed enthusiasm in their learning.

After having learned with this system using this new edition of Gemaras many have expressed:

- I never realized that this is what the Gemara was trying to do.
- I was never able to follow a shiur so smoothly.
- This system has helped me remember entire sugyos just by recalling the structure and to tell you the truth, I didn't even realize there was a structure.
- I finally have a desire to review because I know I'll be successful.

We have received reactions from another significant group of people – Maggidei Shiurim who both prepare and present shiurim using this system. They state:

- It makes it so much easier for me to give shiur when the whole sugya is mapped out ahead of time.

- I have the feeling that they are all following me because I can easily refer back to particular names and statements or refer back to a highlighted point on the previous page.
- My children were sick this morning and I didn't have time to prepare and even so, I was able to give a clear and understandable shiur using my marked Gemara.
- I find that by using these Gemaras I can focus on content and detail – get a closer look at the “trees” not fearing they will get lost in the “forest.”

This is what it's all about – great efficiency in presenting the Gemara with greater success in acquiring it.

This method of teaching the Gemara is the result of 20 years of development, revision and refinement. It has produced many successful talmidim, Maggidei Shiurim, Marbitzei Torah and individuals dedicated to spreading Torah to Klal Yisrael. Our primary objective is “Lehagdil Torah uleha'adirah” - להגדיל תורה ולהאדירה.

As stated above one of the main goals of this project was to increase the motivation to review by instilling the feeling and demonstrating “You can do it.” In the course of time it became clear that many found the marked Gemaras a useful tool for independent learning. They found that with the learning background that they already had – they were able to rapidly get through the sugya with clarity without needing the assistance of translations or other support material.

In the current edition of marked Gemaras one will notice from time to time brief comments between the lines. These are not meant to serve as translation as much as they are designed to add explanation by offering connecting words or ideas to enhance the flow of the sugya. These comments are taken almost exclusively from “Rashi” unless otherwise noted. Likewise the basis for the symbols and structural notations is Rashi.

It is important to note that this edition was not designed to serve as a translation. It is rather a navigational tool – a roadmap to assist in increasing clarity as you proceed toward your destination – the מסקנת הגמרא.

Though much thought was given to the placement of each symbol and comma, this remains a “work” in progress. The authors encourage everyone using this edition to add their own comments and suggest their own innovations. Individual creativity is highly recognized.

We have coined as our motto:
 “הווי עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה.”

“It is a virtue to toil in Torah but not get frustrated by it.” The “Marked Gemara” has been brought to the attention of Gedolei Torah both in the United States and Eretz Yisroel. They acknowledged the value of all tools that endear the learning of Torah.

For more information, please contact us:

In Israel: 052-5-300-710

In USA: 718-614-8494

הש"ס המסומן

מהרורת "להבין ולהשכיל"

ישמחו השמים ותגל הארץ אודה לה' בכל לבבי שנותן לי הזכות לשבת באוהלה של תורה ולהגיש בפניכם מנחת העני הצעה צנועה כלי עזר ללימוד הגמרא.

איתא בברכות (ו): "אמר רבא אגרא דשמעתתא סברא" היינו שעיקר קיבול שכר הוא עבור שהלומד "יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר" (רש"י שם) ובאמת בחולין (עז) רואים תיאור של רבא - "חריפא סכיניה", ורש"י מפרש: "לב פתוח לו בסברא". שאיפתו של כל בן תורה בלימוד היא להיות בעל סברה ישרה, שבבא היום יוכל לענות "כן, פלפלתי בחכמה והבנתי דבר מתוך דבר" (שבת לא). כדי להגיע לכך אנו שוב פונים לרבא, הפעם במס' ע"ז (יט) שם מובאים כמה מימרות שנוגעות לענייננו "אמר רבא לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ יהגה (ע"י רש"י ד"ה ואח"כ יהגה - יעין בתלמודו לדמות מילתא למילתא להקשות ולתרץ ובראשונה לא יעשה כן...), ואמר רבא לעולם ליגרס איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר" (ע"י רש"י שם) וכן ע"י בשבת (סג) "אמר רב כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה הש"ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא, מאי קמ"ל דליגמר איניש והדר ליסבר" ע"כ, ורש"י שם (בד"ה דליגמר איניש) מסביר "לגרס שמעתתא מרביה ואע"ג דלא ידע לכולהו טעמ". ושמה יאמרו שהיום עצות אלו לא נוגעות לנו? על כך אנו מוצאים בר' אלחנן זצ"ל הי"ד בספרו עקבתא דמשיחא (עמ' ל' בהוצאת בני תורה) "יש לדעת כי מלבד המצוות והאיסורים הכתובים בתורה, רשומות שם גם עצות, עצות מנוסות! וכשם שהתורה נצחית היא כך גם עצת התורה נצחית היא!"

דברים אלו מקבלים חיזוק במשנה תוקף בספר אורחות צדיקים שער כו שער התורה ע"י שם עמ' רע"ג - "... כמה היו דבוקים בתורה על כן זכו לרוח הקודש וכן בארץ צרפת היו עוסקים בעסק גדול חזון רב והיו יושבים במקום אחד ללמוד. כל התלמוד והיו חוזרים תמיד ולא פסקה תורה מפייהם והיו עושים כמו מעשה הראשונים כדאמרין (ע"ז יט) לעולם לגרס אנש ואף על גב דמשכח ואף על גב דלא ידע מאי קאמר ואמרין (שבת סג) מעיקרא ליגמר אנש והדר ליסבר, וכל זה אינם עושים עתה כי כל אחד רוצה ללמוד תוספות וכל חידושים וחידושים קודם שידע צורת התלמוד, אם כן איך יצליחו, כיון שעושה להפך ממה שאמרו חכמי התלמוד, כי כל מה שנאמר בתלמוד הכל אמת ואין להשיב עליו או לשנותו ולא להוסיף ולא לגרוע וכו' (ע"י שם המשך דבריו הנחוצים). יש להוסיף עוד ועוד בעניין זה אך אין כאן המקום להאריך.

שמנו כמטרה במהדורא זו להאהב התלמוד על לומדיו, לגרום חשק ורצון לחזור לשנן, לומר לחכמה אחותי את ושיקיים בנו האמור בקידושין (ל) "ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפניך שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד" ובעירובין (נד) "שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעיתו מה טוב - אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו" ובתפילה שנוכל לומר די לצרותינו וכדמוכח במס' ב"ב (ח) ש"אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ", ע"י בברכות (מ"ז): "אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ" ע"י רש"י שם (ד"ה שלא שימש ת"ח) - הוא הגמ' התלויה בסברה שהיו נותנים לדברי המשנה טעם והיו מתאספים יחד ועוסקים בכך והיא דוגמת הגמ' שסדרו האמוראים ע"ל.

הרבה לומדים מתקשים בלימוד הגמרא, הסיבה לכך היא שבו בזמן הלומד נדרש לבצע ג' פעולות בבת אחת והם א. הכרת נושא חדש. ב. לתרגם את השפה הארמית. ג. לפענח את המבנה והמהלך המיוחד לתלמוד הבבלי לצורתו המגוונות, נפרט אותם:

- א. הכרת נושא חדש - אנו ממליצים להכין את המשניות עם מפרש שמסביר פשוט בנושא.
- ב. תרגום השפה הארמית - קיימים ספרים שחוברו ע"י תלמידי חכמים יראי ה' וניתן להעזר בהם.
- ג. פענוח מבנה ומהלך דף הגמרא - אנו מציעים בפניכם מעין 'מפה', מילה זו תיטיב לבטא את התועלת שיש בשיטת הסימונים שלפניכם ע"י ההמחשה הבאה - לפניכם סרטוט של עיר שבו נראית גבולותיה החיצוניים ותו לא! סרטוט זה לא יועיל למשתמש שמחפש דרכו להגיע ליעד הנבחר, אולם כשיושלם הסרטוט עם קוים - רחבים וצרים מקוקים ומפותלים שכל אחד מהם מראה על סמטה או רחוב ראשי, פסי רכבת או כביש, כבישים שבבנייה וכאלו שבתכנון, גינות ופרדסים, נהרות ואגמים, ככל שהמפה מפורטת וברורה יותר היא יעילה יותר! כמו כן הש"ס המסומן - נסיון לעזור ללומד למצוא את דרכו בשבילי מערבא נהרדע סורא ופומבדיתא.

שיטת הסימונים - הוראות שימוש

- המסגרת תוחמת מקור תנאי - משניות וברייתות שמובאים לאורך כל התלמוד לצרכי קושיא, סיוע או איזה סיבה אחרת. במהדורה הנוכחית יש התייחסות ל"חסוריה מחסרה והכי קתני" כאילו זה מקור תנאי וכן בכל תיקון מקור תנאי שמופיע בסוגיות (כמו "אימא הכי" וכו').

- סדרות - אמורים להבליט דברים שבאים בסדרה, לדוגמה: הגמ' מביאה מספר ת"ש (תא שמע) כדי להקשות על שיטה מסוימת, סביב כל ת"ש יופיע סימון סדרה. הסבה שישנם מספר צורות של סימון היא שפעמים רבות על הדף הנלמד יש כמה סדרות כמו - ת"ש להוכיח דעה מסוימת, רצף של מימרות מאותו רב, סדרה של עצות בקשר למאכלים מקבץ של ידיעות שמכנה המשותף שלהם אותו מספר (כמו שלשה דברים טובים ל... שלשה דברים קשים ל...), כדי להפריד בין סדרה לסדרה אנו משתמשים בצורות השונות.

- יבוא בזמן שהגמ' שואלת, מתרצת, דוחה, ומנמקת דברים. לפעמים העניין ממשיך לאורך מספר שורות ולפעמים משתרע על פני למעלה מעמוד גמ'! כדי להראות שכל השורות הבאות מטרותם אחת היא - אנו מסמנים במרווח שבדף בין הגמ' לרש"י או לתוס', סימן זה יתחיל מהשורה שבה מתחיל העניין עד השורה שבה יסתיים.

פעמים רבות יש מלה או שתיים שמהווים עיקר הקושיא או ההוכחה לדברי הגמ' למרות שהוא מובא בתוך ברייתא ארוכה או כחלק ממימרא ארוכה, כדי למשוך תשומת הלב לאותם מילים או משפט אנו מסמנים בקו מקוקו או בפס מפותל. שימוש נוסף לפס עקום הוא להבליט את המילים שבהם הגמ' מציעה ריבוי אפשרויות כמו "איבעית אימא", "לישנא אחרינא", "או דלמא", "איכא דאמרי" וכו'.

- חצים - אם יש צורך לחזור ולמצא דבר שנאמר לפני כן אנו מסמנים חצים במרווח בין הגמ' לרש"י, למשל רב הונא אומר הלכה מסוימת וכדי לבסס את הדין הגמ' מביאה ברייתא ארוכה שבה נמצא אותו משפט - אבל המשפט כבר מרוחק מספר רב של שורות הדין של רב הונא - החץ מקשר בין אותה שורה של הברייתא ודברי רב הונא שנאמרו לפני כן.

① ② ③ - מספר - כדי לעשות סדר בריבוי, למשל כשיש מספר תירוצים לאותו קושיא, או בזמן שיש ריבוי לשונות בגמ' - "לישנא אחרינא" או "איכא דאמרי", ועוד שימוש רגיל כדי לעקוב אחר סדרות של דברים.

⌋ ⌈ - מרכאות יחידות. נועדו כדי לחבר קבוצות מלים להיות משפט ולקוראם ברצף במקרים שאחרת הלומד היה מפסיק מוקדם וע"י כך לטעות בהבנה.

[ ] - סוגריים - מטרתם כדי לבודד קטעים צדדיים על מנת לשמור על רצף השיבה. במקרים רבים תוך כדי מהלך של הגמ' פתאום מופיעה ידיעה שאינה קשורה ישירות לעצם שקלא ותריא של הסוגיא. כדי לאפשר שמירה על אותו רצף סומנו הידיעות הצדדיות בסוגריים כך שבלימוד הראשוני הלומד ידלג עליהם - יבין ביתר בהירות את עיקר הסוגיא ובסיומה יחזור וילמד את כל הגמ' כולל מה שהוא דילג לפני כן. במקרים מעטים קיימת תופעה שבתוך אותה ידיעה צדדית יש עוד עניין צדדי (צדי צדדים) אז יופיע קטע בסוגריים תוך הסוגריים.

⌋ - צורת קשת מתחת שני מילים - סימן זה מורה להמשיך את הקריאה במקום שהפסקה בקריאה איננה נכונה.

⌋ - קשת עם פסיק - מורה שיש להמשיך את הקריאה אבל עם הפסקה קטנה דוגמא: קמ"ל-דלא.

מנסיון של שנים - שיטת הסימונים מוכיחה את עצמה כיעילה ללומד עם הזמן, הרבה ראו בה תועלת וברכה אבל רק לאחר שהתרגלו ולמדו בה מספר דפים.

נסיים בתפילה שנוכל להרבות בעסק התורה ובעמלה מתוך חשק ושמחה, וממילא נרבה גבולותינו בתלמידים ומלאה הארץ דעה, ונזכה לביאת גואל צדק ובניין ביחמ"ק במהרה בימינו.

סימוני התלמוד

דוגמאות	תיאור	שם	סימון
תיש, מתיבין, תניא, תיר, תנן, תנא, ורמניהו	לחבלית מקורח תנאים	מסגרת	
תיש, מתיבין, ואיכא, איתכיה, "איתלמא-אכא-לעלם"	סידרה של שאלות או תוכחות (משולש הפוך מראה על כיוון חפז)	משולש	
בעי, איבעיא לחו, חתא גברא	גם מסמן סידרה - במקרה שיש סידרה שנית על אותו עמוד	מעין	
"	"	כס כפול	
"	"		
"	"		
"	"		
מסמן שם מאד מרכזי - שבדרך כלל דנים בשיטתו למשך עמוד גמי או יותר	"מניין-בוקס" מלבן אש		
מסמנים בריוח בין תנמי ותנסי או רשי	שאלה/ תשובה נקודה ארוכה קושיה/ דחיה		
לחבלית מילים או משמשים מרכזיים	קז-קז		
כמו וציל . בשלמא-אכא . חתא-אכא . אי אשמעינן-אי אשמעינן	כס מפותל		
אם תנמי מתיחסת לשורה למעלה או לחץ קודם - לחקל על חיפוש	הצגים (בריוח שבין תנמי והתנסי)		
ספירת תשובות או שיטות	מספרים הצותיות		
איכא דאמר לישבא אחרישא	ריבוי לשונות	מספר רומי	
לכלול יחד משפט (שאחרת לא חיי נקרא במשפט)	מריבנות		
מאמר צדדי שבקריאה ראשונה מרמזים כדי לשער על רצף הקריאה	סוגריים		
מורה לחמשיך לקרא במקום שאחרת חיו מפיסיקום	קשת / חיבור		
למנוח אבל לא לחפסיק	קשת - פסיק		
שימוש רגיל	פיסוק		
איבעיא לחו	לחבלית שתי אופניות כגון יא-או דלמא-בי	'א או דלמא ב' א או דלמא ב'	

GEMARA MARKINGS

Symbol	Name	Description	Examples
	Boxed Text	Marks off Tannaic sources	ח'ש. מיתובי. תניא. ת.ר. תנן. ותא. ורשימה
	Triangle	Series of related questions or proofs (Inverted triangle represents proof in opposite direction)	ח'ש. מיתובי. ראימא. איתובית. איליקא-אלא- לעולם
	Diamond	Similar usage as above.	בעי איבעיא להו. ההוא גברא
	Double underline	//	
	SERIES INDICATORS	Additional shapes needed for distinction when multiple series appear on one page	
	"Firebox"	Generally around a name, (sometimes on גרמא or גרמא) Denotes beginning of a סוגיא which last at least an עמוד	
	Long Markings (in margins)	Used to mark off a long question, answer or proof Or point	
	Dot-Underline	1. Focuses on main few words in בריתא that prove or disprove points of the גב 2. Contrast different statements 3. Focuses on the main few words of an אמורא's statement (for easier back reference)	
	Squiggle-Underline	Highlights complimentary words Secondary use- May be used similar to the Dot-Underline	בשלמא-אלא דנחמא-אלא או אשמעינן- או אשמעינן
	Arrows (in margin)	Reference back to a (hard to find) previous point in the גב	
	Numbers & Letters	Numbering approaches of the גב or for lists of הלכות	
	Roman Numerals	Different לשונות	איכא דאמר לשנא אחרתא
	Quotes	To denote short phrase, short quote	
	Brackets	Side point-- can be anywhere from a line to an entire דף Bracketed section interrupts the logical flow of the גב and can be skipped temporarily to maintain continuity of the סוגיא	
	Single quote marks	Read without pausing phrase contained within	
	Connector	Don't stop (in a place where I mistakenly might have stopped)	
	Comma-Connector	Pause-- but don't stop	
	Various Punctuations	Common usage	
		Indicates two options of גמרא's query	איבעיא להו

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

מה איתו פסח מכל
קומתו מן הי"א
בו ב' מ' פ"ב מכלות
מתן ומתן הלכה
ו'פ"ג כלכל כ' סתם עין
ל' טו"ש א"ר פ"י מ'ל
ספ"א ו' ס"י מ'ל ס"ג
בו ב' מ' פ"ב מ'ל
וסתם ט"ס ע"ש כ"י
א"ר פ"י מ'ל ספ"א
ס"ד מ' מ' פ"ב מ'ל
מכלות מ'ל
ה"א י"א סתם ל' מ'ל
ע"ד א"ר פ"י מ'ל
ספ"ג
ס"ה מ' מ' פ"ב מ'ל
מתן ומתן הלכה
ס"ט ע"ש כ"י
א"ר פ"י מ'ל ספ"א
ע"ד א"ר פ"י מ'ל
מ'ל מ'ל י"א ע"ש כ"י
י"ד פ"י מ'ל ספ"א

ספ גררוהו הוה עמא . ולא חתמ הוה צור היכא קאי אי
בשרות הרבים אפי' בספיקא אחת טהור ואי בשרות היחד
מאי משגי שהטילה כמין נפל לצבור והתקן (מפרש פ"ו מ"ד) כל ספיקות
וספיקו דספיקות שהיה יכול להרבות בשרות היחד טמא ויש לומר
לגרירת חולדה וברדלס הוה ספק
הרגיל כרפי' לעיל אומר ר"י דל"ל
דרגלי הכהן היו בשרות הרבים דע"כ
במורייא ליה פותח טפח דלי איהא
פותח טפח (מפני) מה מועלת גריה
והא פותח טפח מביא את העומאה ואי
רגלו בשרו היחד נוחט שמה גררוהו
נגד רגלו וטומאה בזקעת ועולה
ועוד י"ל דרגלי כהן בשרות היחד היו
וגררוהו וכלוהו הוה ספק הרגיל :
ורא חיישין לחולדה. הא לא פריך
דניחוס לחולדה אפילו מביט
לביט דל"א אין לדבר סוף דלי אפשר
שלא יבדוק אחד קודם חזירו ואיהא
למיחש שמה הכיאה חולדה מביט
שלין בדוק בדוק אלא ממקום
למקום פריך דהיינו בלאו הכי
עלמו כלומר ולא חיישין לחולדה
בלאו ביט עלמו :

ובא בהן והציץ בו לידע אם זכר-הוא אם
נקבה היא ובא מעשה לפני חכמים ושיהיו
מפני שחולדה וברדלס מצויין שם והא הכא
דבאי הטילה וספק גררוהו וספק לא גררוהו
ההיא שעתא וקאתי ספק ומציא מידי ודאי
*לא תימא שהטילה נפל לבור' אלא אימא
שהפילה כמין נפל לבור והוה ספק והא
לידע אם זכר הוא אם נקבה היא קתני הכי
קאמר ולידע אם דוח הפילה אם נפל הפילה
ואם המצא לומר נפל הפילה לידע אם זכר
הוא ואם נקבה היא ואביעית צימא התם ודאי
והוא הוא כיון החולדה וברדלס מצויין שם
ודאי גררוהו - בההיא שעתא נהי דשיורי
משיירא, מיגרר מידת ודאי גררוהו - בההיא
שעתא (לישנא אחרינא נהי דודאי אכלום לא
אמרינן ודאי גררוהו לחורייחו אמרינן) וימי
אמרינן אין חוששין שמה גררה חולדה והא
קתני סיפא **ומה שמשיר יניחנו בצנעה שלא**
יהא צריך בדיקה אחרינא אמר אבי לא קשיא
הא בארבעה עשר הא בשלשה עשר, בשלשה
עשר דשכיח ריפתא בכלוהו בחי לא מצנעא
בארבעה עשר, דלא שכירא ריפתא בכלוהו
בחי מצנעא, אמר רבא וכי חולדה נביאה היא
דידעא דהארינא ארביסר ולא אפי' ע"כ
לאורחא ומשיירא ומממרא: אלא אמר רבא
מה שמשיר יניחנו בצנעה **שמה** תמול
חולדה בפנינו ויהא צריך בדיקה אחרינא תניא
בוותיה רבא והרצה לאכול חמץ אחר בדיקה
כיצד יעשה מה שמשיר יניחנו בצנעה שלא
תבוא חולדה ותמול בפנינו ויהא צריך בדיקה
אחרינא **רבא אמר גזירה שמה יניח עשר**
וימצא חשע: חשע ציבורי של מצה ואחד
של חמץ ואחא עכבר ושקל ולא ידעינן אי
מצה שקל אי חמץ שקל הוינן תשע חנויות,
אחא עכבר ושקל הוינן סיפא *דרתנן
תשע חנויות כולן מוכרין בשר שחומה
ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן
ואינו יודע מאיזה נבלה לקח ספיקו אמר
רבא מצא חמץ אחד הרוב ושני ציבורין אחד
של מצה ואחד של חמץ, ולפניהם שני בתים:
אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ואתו שני
עכברים: אחד שקל מצה ואחד שקל חמץ
ולא ידעינן הי להאי עייל והי להאי עייל -
היינו שתי קופות (* רתנן *שתי קופות אחת
של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שני
סאין אחד של חולין ואחד של תרומה
וגפלו אלו לחוך אלו מותרין שאני אומר
חולין לחוך חולין נפלו ותרומה לחוך
תרומה נפלה אימור דאמרינן שאני אומר
בתרומה

וכא כסן וסלין. על שפת הכור: לידע אם זכר אם נקבה. וכהן
קרוב או מבני היה ושלמחוהו טס להגיד לנמו מה טיבו ותבחנו
בין טומאת וטהרה זכר לימי טומאת וטהרה נקבה ולא נזכר. אוחו
כהן על אזהרת "לנפש לא יטמא" והציץ בו בצור והאפל לא ראה
וטיהרוהו ממאהיל על המה: שחולדה
וברדלס מצויין שם. וספסח חור חולדה
וברדלס: פותח טפח הוא וגיירוהו
לחורן ולא האהיל: רוח ספסח.
שפיר מלא רוח ואם טמא לומר נפל
היה כלומר לכל אלה הולך שמה רוח
הוא והגיד ואין כהן לא טומאה זכר
ולא טומאה נקבה ואם אראה שהוא
ולד לריכתי לראות אם זכר אם נקבה:
ודאי גררוהו. מוחסין לו בכך ולא
דמי למתניין דקמתי לה כי חזינא
חיישין דכתי יודאי אכלה לא אמר
אלא גיררוהו לחור שהיא חמץ: כדלגס.
אלגמס פטויין * ומה ששפיר.
אחר בדיקה * מחללה ייחמו בלגסה: [ע"פ לאהיתא]
בגלגס עשר. ופי' חולדה נביאה היא
מוחסיין - בדוק בקצתה עשר שמני
פת הרבה לחולדה בחור הכמים
ואינה מוחסת לשיי ופסח כדתיא
מגן בה ב"ד ובינו דלא חזי החולדה
פת הרבה בכמים כמות שהיא רגילה
ודאי גררוהו: ופי' חולדה נביאה היא.
[קמין י']

רבינו חננאל

ובא כהן והציץ בו לידע
מה הפילה וטריחו
הכמים לפני שחולדה
וברדלס מצויין בבור
דאמרינן שמה גררוהו
בחד שלשה ולא היה
שם כות שחזין ולא
האדיל עליו ופריך לא
תימא שהטילה נפל אלא
אימא כמין נפל דוח
דלא חזינא ספק וספק ב' ושמה
גריה ודלה לא חיישין
חולדה אחרינא מה שמשיר
יניחנו במקום מצנע
מא לא דרשינן כי
האי בנא וקניו שלא
יהיה צריך בדיקה מכלל
שמה לא יניח במקום
מצנע צריך בדיקה אחר
רבא הכי חתן מתמניין
יניחו במקום מצנע
שמה חמל חולדה
בפניו יהא צריך
בדיקה אחרינא תניא
ביתיה וכן הלכה :
תשע חנויות של מצה
ואחד של חמץ ושקל
עכבר חד מייירא הוה
חשע חנויות הדנו
חשע רגוהו כל סבורי
בשר שחומה ואת
מכרת בשר נבלה [ולקח]
ואינו יודע מאיזה חמץ
לקח ספיקו אדרינן *
אם נפל כתר הפסח עכבר
הכמים לבית חנויות
סיפא ובנבנא חמץ אחד
חורב חמץ אם חרוב
הכמים חמץ חמץ אינו
צריך בדיקה ואם חרוב
חמץ צריך בדיקה וכן
תניא דרגלי חולדה שחומה
טלה: [היינו] חנויות
קופות אחת של חולין
ואי' חרוסה ולפניהם
שני סאין של חולין [ואחד]
[חמץ] ופלו אלו לחוך
אלו מותרות שאני אומר
חולין לחוך חולין נפלו
ואחד חמץ עכבר
שמה חמץ חמץ חמץ
בבית הברדק ואינו צריך
בדיקה אחת ואמרינן
אימור דאמרינן שאני
אומר חולין לחוך חולין

בשלשה עשר על לא משיירא.
פי' פטס שאינה
משיירא ולהכי היכא דלא חזינן לא
חיישין כיון דאפי' גררה פטס שאין
משיירא אכל היכא דחזינן חיישין
כיון דפטמס משיירא ויביד לעולם
משיירא ואפי' לא חזינן חיישין וגי
בשר אפילו חזינן לא חיישין לעולם
לא משיירא וא"ש אביי כרבי זירא :
היינו חשע חנויות. לפי מה שפ"ה
לענין בדיקה לא כהירא
דהוי ספיקא דאורייתא ואלוהו לחומר
והכא ספיקא דרבנן הוא כדאמרינן
בסמוך מיהו י"ל דליירי כגון שלא
ביטל ועוד קשה דגבי חשע חנויות
ליכא חוקת הימיר אלא הכא חוקת
אחוקת בדוק דהא בדוק מייירא דאי
לא הכי פשיטא דבטי בדיקה ונראה
לר"י דלענין שהביא עכבר לבית
ונמלא קבעו אי שרי לאכילה אי לאו
ואם חתמרי כי אחא עכבר ושקל מהני
ליבורין אמאי חזיב ליה קבוע מאי
שנה נמלא כפי עכבר נממלא ביד
כרבי דבפי גוד הגשה (חולין זה). וספ
פריך לרב דלמר בשר שנתעלם מן
העין אכור מנמלא חמץ אחר הרוב
ומשגי שנמלא ביד כרבי ואומר ר"י
דהכא מייירא כשראיתו שלקח מן
הקבוע טעול הספק במקום קביעות
אכל אם לא ראינו הוה ליה כפירש
ואוליין בשר רובא והא דפריך
במערבות (נחמס דף עג:) גבי זבחים
שנתעברו במתארות המתות או בשר
הספק אמאי ימחוהו כולם נכשנינהו
ועידינהו וימחו כל דפריש מרובא
פריש אפי' עכבר נולד הספק במקום
קביעות שאני הסס דלא הוה קבוע
גמור שהאיסור מעורב בהימיר ואינו

מותרין לור כבתולה אפי'
ומאה שאנו אומרים חולין לחוך
הימיר בהימיר ואיסור בלאיסור ואפי'
לקנול חולין ואמרינן החמץ נכנס
לשאריו בדוק והמלה לבדוק:
במורמה
מותרין לור כבתולה אפי'
ומאה שאנו אומרים חולין לחוך
הימיר בהימיר ואיסור בלאיסור ואפי'
לקנול חולין ואמרינן החמץ נכנס
לשאריו בדוק והמלה לבדוק:
במורמה

מותרין לור כבתולה אפי'
ומאה שאנו אומרים חולין לחוך
הימיר בהימיר ואיסור בלאיסור ואפי'
לקנול חולין ואמרינן החמץ נכנס
לשאריו בדוק והמלה לבדוק:
במורמה

מותרין לור כבתולה אפי'
ומאה שאנו אומרים חולין לחוך
הימיר בהימיר ואיסור בלאיסור ואפי'
לקנול חולין ואמרינן החמץ נכנס
לשאריו בדוק והמלה לבדוק:
במורמה

מותרין לור כבתולה אפי'
ומאה שאנו אומרים חולין לחוך
הימיר בהימיר ואיסור בלאיסור ואפי'
לקנול חולין ואמרינן החמץ נכנס
לשאריו בדוק והמלה לבדוק:
במורמה

מותרין לור כבתולה אפי'
ומאה שאנו אומרים חולין לחוך
הימיר בהימיר ואיסור בלאיסור ואפי'
לקנול חולין ואמרינן החמץ נכנס
לשאריו בדוק והמלה לבדוק:
במורמה

מותרין לור כבתולה אפי'
ומאה שאנו אומרים חולין לחוך
הימיר בהימיר ואיסור בלאיסור ואפי'
לקנול חולין ואמרינן החמץ נכנס
לשאריו בדוק והמלה לבדוק:
במורמה

מותרין לור כבתולה אפי'
ומאה שאנו אומרים חולין לחוך
הימיר בהימיר ואיסור בלאיסור ואפי'
לקנול חולין ואמרינן החמץ נכנס
לשאריו בדוק והמלה לבדוק:
במורמה

מותרין לור כבתולה אפי'
ומאה שאנו אומרים חולין לחוך
הימיר בהימיר ואיסור בלאיסור ואפי'
לקנול חולין ואמרינן החמץ נכנס
לשאריו בדוק והמלה לבדוק:
במורמה

מותרין לור כבתולה אפי'
ומאה שאנו אומרים חולין לחוך
הימיר בהימיר ואיסור בלאיסור ואפי'
לקנול חולין ואמרינן החמץ נכנס
לשאריו בדוק והמלה לבדוק:
במורמה

[*] דהניא ובה דלא מיימי משנה דחזונו פ"ז מ"ה ע"י ס"י ר"ג ע"ס וכן כתוב יבמות ס"ב ד"ה שתי

